

Datum

2021-07-05

Vår referens

Lars G Larsson

Utvecklingssekreterare

lars.g.larsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Motion av John Roslund (M), Tony Rahm (M) och Helena Nanne (M) om förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor

ASN-2021-3525

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har fått möjlighet att yttra sig över en motion av Helena Nanne (M), John Roslund (M) och Tony Rahm (M) angående att erbjuda förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor.

Motionärerna yrkar att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt kommunstyrelsen att tillsammans med MKB utreda möjligheterna att i samarbete med Malmös kvinnojourer avsätta ett lämpligt antal förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen redogör i ärendet för aktuella förhållanden kopplade till yrkandet.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende motionen om förstahandskontrakt till våldsutsatta kvinnor enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunfullmäktige.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att med i yttrandet angivna tilläggsuppdrag bifalla motionen.

Beslutsunderlag

- Följebrev - Motion av John Roslund (M), Tony Rahm (M) och Helena Nanne (M) om förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor
- Motion av John Roslund (M), Tony Rahm (M) och Helena Nanne (M) om förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor
- G-ASN 210826 Tjänsteskrivelse Remiss angående Motion av Helena Nanne (M), John Roslund (M) och Tony Rahm (M) om förstahandskontrakt till våldsutsatta kvinnor
- ASN 210826 Förslag till Yttrande över motion av Helena Nanne (M), John Roslund (M) och Tony Rahm (M) om förstahandskontrakt till våldsutsatta kvinnor

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2021-08-04

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2021-08-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2021-08-26

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige.

Ärendet

Helena Nanne (M), John Roslund (M) och Tony Rahm (M) har i en motion yrkat att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt kommunstyrelsen att tillsammans med MKB utreda möjligheterna att i samarbete med Malmös kvinnojourer avsätta ett lämpligt antal lägenheter förstahandskontrakt för våldsutsatta kvinnor från andra kommuner.

Enligt motionärerna är det inte ovanligt att kvinnor tvingas söka skydd i andra kommuner, då det kan vara svårt att skydda kvinnan i ett mindre samhälle. Malmö stad tar därför varje år emot ett antal kvinnor som varit utsatta för våld i sin hemkommun. Inte sällan har dessa kvinnor även barn, som liksom kvinnan tvingas bryta upp från sin invanda miljö och lämna vänner, skolkamrater och arbetskamrater. Dessa barn börjar i skolor i Malmö och beroende på hur länge man tvingas bo i ett skyddat boende kan barnen komma att rota sig i Malmö.

I motionen framförs att många av kvinnorna ser det som en naturlig lösning att stanna kvar i Malmö, då stadens storlek ger ett tryggare skydd än hemkommunen och för att man vill undvika att bryta upp barnen från deras skolor igen. Dock uppstår problem när kvinnan inte längre behöver bo kvar i det skyddade boendet och ska ut på den ordinarie bostadsmarknaden. Eftersom det finns risk för att man röjer sin situation kan man inte uppge var man bott tidigare eller lämna referenser från sin tidigare arbetsgivare.

Enligt motionen är det i princip omöjligt att på egen hand skaffa sig en bostad i Malmö och därför kan och borde Malmös kommunala bostadsbolag MKB ta ett större ansvar. Malmös kvinnojourer är för Malmö stad en välkänd samarbetspartner och den som bäst känner till den utsatta kvinnans situation. Motionärerna menar att MKB borde öppna upp möjligheten för att en våldsutsatt kvinna ska kunna få ett eget boende, där Malmös kvinnojourer förmedlar nödvändiga referenser.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens överväganden

Våld i nära relation är ett stort samhällsproblem, ett allvarligt brott och en viktig jämställdhets- och folkhälsofråga. Våldet medför både akuta och långsiktiga konsekvenser för de som utsätts.

Kommunfullmäktige antog år 2016 *Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation*¹. Malmö stad vill med planen motverka allt våld i nära relation. Planen syftar till att synliggöra och förebygga våld, främja jämställdhet och säkra att enskilda personer får ett gott bemötande och adekvat hjälp. En ny plan, *Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation*,

¹ [Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation \(2016\) malmo.se](#)

bedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel, ska behandlas under 2021.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens årliga hemlöshetskartläggning visar att våld i hemmet är en vanlig orsak till hemlöshet. Enligt kartläggningen från oktober 2020 befann sig totalt 106 av totalt 1112 vuxna personer i hemlöshet på grund av våld i hemmet. Kartläggningen visar vidare att 56 av de 106 vuxna personer som befann sig i hemlöshet på grund av våld i hemmet har barn som de lever tillsammans med. Sammanlagt 85 barn befann sig i hemlöshet på grund av våld i familjen.

Personer som är utsatta för våld i nära relation har stor risk att drabbas av hemlöshet. De tvingas ofta fly det egna hemmet och av olika skäl är det inte möjligt att återgå till den tidigare bostaden. Det kan bero på att förövaren bor kvar och ibland också äger bostaden. I andra fall handlar det om att det är förenat med både allvarliga risker och känslomässiga påfrestningar att flytta tillbaka till den tidigare bostaden.

Våldsutsatta personer har ofta svårigheter att på egen hand finna en bostad och att det finns därför risk att de tvingas bo längre tid än nödvändigt i olika tillfälliga boenden. Bostadsbristen kan också leda till att den våldsutsatta får en instabil boendesituation genom att den enda möjligheten att få en bostad är att bo med andrahandskontrakt eller som inneboende.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen behöver ibland av skyddsskäl bistå våldsutsatta personer med skyddade boenden i andra kommuner. Ibland finns möjlighet för personen själv eller med hjälp av boendet att, efter att skyddsbehovet har upphört, skaffa en bostad i den nya kommunen.

Malmö stad, arbetsmarknads- och socialförvaltningen, deltar tillsammans med många andra kommuner i det nationella nätverket Kompotten. Kompotten är ett nätverk för att stärka samarbetet mellan kommunerna i syfte att underlätta för kvinnor utsatta för våld av närstående att när det är nödvändigt ges möjlighet att kunna bosätta sig i en annan kommun. Medverkande kommuner kan genom Kompotten få tillgång till en lägenhet i Malmö för en våldsutsatt person från en annan kommun. Malmö stad kan på motsvarande sätt få tillgång till lägenheter i andra kommuner. Det betyder att en del kommuner som t ex placerar kvinnor på kvinnojourer i Malmö genom Kompotten redan idag kan få hjälp med lägenheter i Malmö.

Frågan om våldsutsatta personers svårigheter att få en stadigvarande bostad efter det att behovet av skyddat boende har upphört har uppmärksammats nationellt. Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att analysera och lämna förslag på åtgärder för att långsiktigt förebygga och motverka hemlöshet. Myndigheten ska bland annat föreslå åtgärder för att personer som befunnit sig på skyddat boende på grund av våldsutsatthet ska kunna övergå till ett fast boende. Uppdraget ska redovisas senast den 24 september 2021.

Regeringen har också gett länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer, med eller utan barn, att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022.

Förturer i andra kommuner

Förtur till förstahandskontrakt av hyreslägenhet förekommer inte i Malmö. En del andra kommuner ger förtur till personer som behöver en bostad till följd av att de utsatts för våld i

nära relation. Förvaltningen känner inte till någon kommun som ger förtur till personer från andra kommuner. I regel krävs att den som ska få förtur varit folkbokförd i kommunen i flera år, det vill säga bostadsbolagens regler för förtur utestänger i allmänhet personer från andra kommuner.

Exempel på kommuner som ger förtur till våldsutsatta är Stockholm, Lund och Örebro. Vanligtvis måste ett antal villkor vara uppfyllda för att förtur till bostad ska ges.

I Stockholm hanteras förturer av bostadsförmedlingen och riktar sig till personer som varit folkbokförda minst två år i kommunen. Enligt uppgifter från bostadsförmedlingen i Stockholm avslås cirka 90 procent av alla ansökningar om förtur på grund av våld i nära relation. För att få förtur krävs att personen har starka medicinska eller sociala behov som krävt vård och behandling. Behoven måste styrkas med intyg från exempelvis läkare, psykolog eller socialsekreterare som känner personens situation väl. Vid våld i nära relation krävs att Polismyndighet och socialtjänst kan styrka behoven av bostad. Vidare krävs att personen inte har några boenderelaterade skulder eller betalningsanmärkningar samt att personen inte har egna möjlighet att lösa bostadsfrågan. Slutligen krävs att den våldsutsatta uppfyller hyresvärdens uthyrningspolicy avseende exempelvis inkomst.

I Lunds kommun kan socialförvaltningen under vissa omständigheter bevilja förtur till bostad hos kommunens allmännyttiga bostadsbolag, LKF. Kravet för att få förtur är normalt att personen har varit folkbokförd i kommunen i två år samt har starka sociala eller medicinska skäl. Våld i nära relation kan vara ett skäl till att få förtur. Problematiken ska kunna styrkas med intyg och/ eller anmälan. Enligt socialförvaltningen i Lund är väntetiden efter beviljad förtur minst 1,5 år.

I Örebro kan det allmännyttiga bostadsbolaget ge förtur till våldsutsatta. År 2020 gavs förtur till 40 hushåll. Ett krav är att personen försökt allt för att ordna boende på egen hand, exempelvis genom bostadskön eller via köp. Kravet är också att den enskilda ska ha varit folkbokförd i kommunen de senaste två åren.

Situationen i Malmö

Boplats Syd är ett av Malmö stads kommunala bolag och erbjuder en regional bostadsförmedling. Utbudet består både av kommunala och privatägda hyreslägenheter i flera av Skånes kommuner. Boplats Syd förmedlar inga lägenheter med förtur utan lägenheterna förmedlas efter kötid.

Malmö stad äger det allmännyttiga bostadsbolaget MKB Fastighets AB. Bolaget förvaltar drygt 24 600 lägenheter i Malmö och förmedlar alla sina lediga lägenheter via Boplats Syd. Det innebär att inga lägenheter förmedlas med förtur av sociala eller medicinska skäl.

MKB lämnar varje år cirka 200 lägenheter till Malmö stads fastighets- och gatukontor. Lägenheterna används med så kallade kommunala andrahandskontrakt till hushåll som av arbetsmarknads- och socialförvaltningen efter prövning beviljats bistånd enligt socialtjänstlagen.

Lägenheterna är möjliga att efter viss tid övergå till förstahandskontrakt om vissa villkor är uppfyllda. Lägenheter som Malmö stad erbjuder kvinnor från andra kommuner genom samarbetet inom Kompotten kommer från de som MKB och privata hyresvärdar lämnar till kommunen för andrahandsuthyrning.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen menar att våldsutsatta personer, med eller utan barn, är en särskilt utsatt grupp. Tillgången till en bostad är grundläggande för att kunna leva ett liv fritt från våld och förtryck. Brist på bostäder gör det ofta svårt för våldsutsatta att lämna en destruktiv relation och det kan vara ett av flera skäl till att en del återvänder till förövaren från ett skyddat boende.

Ett annat hinder för att de våldsutsatta ska kunna få en ny lägenhet är det ekonomiska våldet som många varit utsatta för. Våldsutövaren slutar exempelvis att betala hyror, avgifter och lån vilket försätter den våldsutsatta i en svår ekonomisk situation med risk för skulder. Ibland har den våldsutsatta också hotats eller lurats till att ta lån för den andre som hen inte kan betala själv.

Har hen dessutom flyttat från annan ort har hen troligtvis inte kunnat fortsätta tidigare arbete eller studier och som arbetslös är det svårt att bli accepterad som hyresgäst hos många fastighetsägare.

I Malmö finns idag inga möjligheter till förtur till förstahandskontrakt, inte heller för stadens egna kommuninvånare. Kommuner som har förtur till förstahandskontrakt för våldsutsatta kräver i regel att den som får förtur har varit folkbokförd i kommunen i flera år samt att intyg från relevanta myndigheter kan visas upp.

Förtur till förstahandskontrakt kan vara ett sätt att tillgodose behovet av bostad till grupper som har svårigheter på bostadsmarknaden men frågan behöver betraktas i ett vidare perspektiv än att bara gälla våldsutsatta som av andra kommuner är placerade på skyddade boenden i Malmö.

Hemlösheten i Malmö är omfattande och det finns flera andra utsatta grupper bland stadens invånare som skulle kunna vara i behov av förtur till ett förstahandskontrakt. Det gäller exempelvis hemlösa barnfamiljer och våldsutsatta personer från Malmö som till följd av bostadsbristen har svårigheter att lämna en våldsam relation eller som blir kvar på skyddade boenden även efter att skyddsbehovet har upphört.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens roll, om förtur införs hos MKB eller hos privata hyresvärdar, skulle kunna vara att utreda och styrka behov samt ange skäl till förtur utifrån kännedom om den enskildes situation.

Det pågår ett arbete på nationell nivå med att kartlägga och föreslå åtgärder som handlar om våldsutsattas möjligheter att få en bostad efter det att behovet av skyddat boende har upphört.

Genom pågående samarbete med andra kommuner i nätverket Kompotten kan redan idag en del våldsutsatta personer från andra kommuner som bor på skyddade boenden i Malmö erbjudas lägenhet med kommunalt andrahandskontrakt i staden.

En annan möjlighet för våldsutsatta från andra kommuner som bor i skyddade boenden i Malmö och vill bo kvar i staden är att ansöka om insatser i Malmö enligt socialtjänstlagen (SoL). Det kan exempelvis gälla ansökan om bistånd till boende. Enligt 2 a kap. 8 § 2 SoL kan en person som till följd av våld i nära relationer önskar flytta till en annan kommun på eget initiativ ansöka om insatser i den önskade kommunen, om hen på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta, men inte kan göra det utan de insatser som hen behöver. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningkommunen och hänsyn ska inte tas till att den

enskildes behov är tillgodosedda i bosättningskommunen.

Förvaltningen anser att det är angeläget att underlätta för våldsutsatta personer att få en stabil boendesituation efter det att behovet av att bo i skyddat boende har upphört. Det är därför rimligt att utreda möjligheterna att ge denna grupp förtur till förstahandskontrakt.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bör ingå som part i en sådan utredning. Frågan behöver utredas i ett vidare perspektiv än vad som föreslås i motionen, som endast riktar sig till kvinnor från andra kommuner som bor i skyddat boende i Malmö.

En utgångspunkt i en utredning skulle kunna vara att utreda om MKB ska ge förtur till vissa, särskilt utsatta, grupper bör även kommunens egna invånare omfattas, exempelvis våldsutsatta personer. Hemlösa barnfamiljer är en annan grupp som kan ha särskilt behov av förtur. En utredning bör också beakta resultaten av de uppdrag som regeringen har gett till Socialstyrelsen och länsstyrelserna.

Slutligen menar arbetsmarknads- och socialförvaltningen att privata fastighetsägares engagemang och intresse att tillhandahålla hyreslägenheter med förtur till personer utsatta för våld i nära relation ska undersökas.

Med ovanstående angivna förbehåll som tilläggsuppdrag anser arbetsmarknads- och socialförvaltningen att motionen kan bifallas.

Konsekvenser för barn

Barn är i behov av ett stabilt, tryggt och säkert boende. Det är viktigt att möjligheten att bo kvar i hemkommunen har utretts nog och att alla insatser för att skydda barnen och deras mammor i hemkommunen har vidtagits.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att det förslag som framförs i motionen skulle kunna få positiva konsekvenser för de barn som tillsammans med sina mammor är placerade i skyddade boenden i Malmö och där mammorna önskar bo permanent i staden då det inte är möjligt att återvända till hemkommunen.

Konsekvenser för jämställdhet

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens bedömning är att förslaget ökar kvinnors möjligheter till självständighet och trygghet. Våld mot kvinnor är en viktig jämställdhetsfråga. Att ha tillgång till en trygg och säker bostad är ett grundläggande behov för att kunna leva ett självständigt liv.

Konsekvenser ur ekonomiskt perspektiv

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser att det är svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av motionen. Det är bland annat oklart hur många kvinnor från andra kommuner som skulle få förtur. Ansvar för kvinnorna och eventuella barn skulle vid beviljad förtur övergå från andra kommuner till Malmö stad. Det är därför troligt att Malmö stads kostnader för försörjningsstöd och andra sociala insatser skulle öka något.

Ansvariga

Petra West Stenkvisst Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef

